

**РЕЛІГІЙНИЙ ФАКТОР У РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПОДІЯХ
XX – XXI СТОЛІТТЯ ТА ЦІННОСТІ ІСЛАМСЬКОГО
ВІРОВЧЕННЯ У ЗМЕНШЕННІ ЗЛОЧИННОСТІ**

Голубош Г. В.

студентка 3 курсу

Рівненського фахового коледжу

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

м. Рівне, Україна

Голубош В. В.

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права, процесу і криміналістики

Київського інституту інтелектуальної власності та права

Національного університету «Одеська юридична академія»

начальник Головного управління Національної поліції в Івано-

Франківській області, генерал поліції третього рангу

м. Івано-Франківськ, Україна

Початок XXI століття ознаменувався створенням численних політичних партій, громадських та релігійних організацій, вірувань і вчень. Непоодинокі з них носять характер екстремістської спрямованості, а фінансування здійснюється з-за кордону. Їхня діяльність, власне, призводить до різного роду конфліктів, непорозумінь, переворотів та соціальних потрясінь. Відстоювання національних інтересів у такому разі є пріоритетною ціллю, супроводжується відслідковуванням подібних тенденцій, щоб у потрібний час завдати нищівного удару та вчасно прискіпки відповідні прояви суспільного зла. Керівництво держави не може залишатись осторонь цих процесів і зобов'язане активно реагувати на протиправну злочинну діяльність, яка загрожує її територіальній цілісності та суверенітету.

В Україні діє безліч політичних партій, ідеології яких різняться. Часто спостерігаються екстремістські висловлювання лідерів окремих політичних сил, що сприймаються громадськістю вкрай негативно. Має місце ворожість і розпалювання міжнаціональної ворожнечі, а релігійні війни та конфлікти на національному ґрунті, як відомо, є найстрашнішими. Подібна діяльність насторожує та дає суспільний виклик іншій частині населення. Така спекулятивна ідеологія як засіб розбрату супроводжується протиріччями у вшануванні героїв ОУН-УПА,

входженні нашої держави у європейський чи євразійський союзи, інші об'єднання, НАТО, статус української мови, міжконфесійні конфлікти тощо. У цих питаннях завжди будуть «за» і «проти» через різноманіття поглядів і переконань. Найкращим показником завоювання довіри громадськості є творення реальних справ, що буде підтвердженням красномовних слів. Треба уникати розбрату та агресії, розпалювання ворожнечі, адже вони чинять переворот передусім у серцях людей, що згодом виражається у революційних подіях, найбільш відомими з яких стали Помаранчева та Революція гідності в Україні, Трояндова – у Грузії. Головним завданням національних лідерів є не допустити таких подій. Держави, як і люди, вимушені об'єднуватись у групи, щоб протистояти злочинній діяльності: щодо заповнення та поневолення громадян, викачування національних ресурсів, доведення до зубожіння народу. Подібна діяльність відбувається зараз, коли йде постійна боротьба за ресурси.

Світ охопила хвиля революцій і повстань проти правлячого класу. Сирія, Лівія, Іран, Ірак, Афганістан, Чечня, Сербія, Грузія, Придністров'я, Україна – це далеко не повний перелік країн, які задіяні у військових конфліктах. Відбувається світовий перерозподіл територій, сфер впливу, шляхом дроблення на менші національні держави, щоб порушити стабільність та спровокувати конфлікт. Подібне відбулося у Сербії – албанці проти сербів, православні проти католиків. Світ заповнив принцип «розділяй і володарюй», а визначальним має бути «об'єднувати і служити».

Неодноразово суспільні перевороти пов'язані з грубим порушенням національного законодавства, корупційними подіями, часто під егідою та прикриттям прав людини відбувається втручання у діяльність іноземних держав, де задіяні глобальні інтереси світових гравців. У такому разі держави змушені об'єднуватись у союзи, щоб протистояти тенденціям світового зла. Для вирішення спірних питань слід напрацьовувати механізми міжнародно-правового врегулювання, здатні впорядкувати міждержавні інтереси та існуючі конфлікти.

Релігійний фактор у революційних подіях окремих держав: ісламизм та християнство, напрями протистояння та взаємодії. Здавалось би, релігійний фактор у цих подіях малопомітний, однак у кожній із вказаних революцій він присутній. Це можна сказати про протистояння сербів та албанців на ґрунті віросповідання православних та католиків, ідеологій Західної та Східної України щодо прагнення насадити свої цінності іншим. У більш глобальному плані, якщо йдеться про християнські держави, це протистояння католицизму та православ'я, християнства та ісламу чи його об'єднання у так звану ідеологію хрислам. Така діяльність неодмінно призводить до релігійного екстремізму.

Напевно, мало хто з нас чув про Революцію парасольок у Гонконзі восени 2014 р., або про заворушення на початку 2011 р., які охопили деякі країни Північної Африки. Аналітики їх охарактеризували як новий етап «ісламських революцій» [1]. Окремі науковці їх називають «арабськими революціями». Так, заворушення в Тунісі, які призвели до втечі з країни президента Бен Алі, вилилися в Жасминову революцію, а масові акції протесту населення в Єгипті, що спричинили падіння режиму Х. Мубарака – у Фінікову революцію. Загалом у наукових працях і ЗМІ вкоренилася загальна назва цих подій – «Арабська весна». Така обережність в оцінках вказує, з одного з боку, на прагнення не торкатися зайвий раз болочої теми ісламського фундаменталізму, з іншого ж, у масових протестних виступах, що охопили держави Північної Африки, на першому плані – соціально-економічні та демократичні вимоги [2, с. 267].

Сьогодні відбуваються широкомасштабні протестні акції в державах ісламського світу, і цей факт змушує замислитись над певною спостережуваністю подій та їхньою ідейною спрямованістю. При цьому важливо врахувати, чи відкриваються можливості для екстремістських ісламських організацій скористатися плодами подібних революцій. Водночас для того, щоб зрозуміти причини соціальних хвилювань, необхідно звернутися до цінностей ісламського віровчення, які мають істотний антикриміногенний потенціал [2, с. 267]. Так, в окремих групах держав іслам або є державною релігією, або значною мірою представлені в їх правових системах. Держави, які утворюють неісламський світ внаслідок їх принципової тотальної секуляризованості, хоча в минулому вони мали християнські традиції за історичними асоціаціями (Алжир в минулому колонія Франції, Єгипет – Великобританії) і подібними соціально-демографічними параметрами, відносяться до категорії так званих розвинених країн. Можна переконалися, що загальнокримінальна злочинність в ісламських державах за всіма параметрами (окрім хіба що вбивств) є в рази нижчою, ніж у високорозвинених, де соціально-економічна ситуація на кілька порядків краща, ніж в окремих державах ісламського світу [2, с. 267].

Слід відзначити, що ісламські держави основний акцент роблять на внутрішніх поведінкових проявах людини. Болочою темою ХХІ століття став хрислам, тобто зіткнення християнства й ісламу, чого в принципі допустити не можна. Виникає закономірне питання: чому в неісламських державах люди порівняно частіше скоюють злочини? Відповідь навряд чи можна знайти у площині правоохоронної діяльності. Помітно, що у постхристиянських державах акцент перенесений на забезпечення зовнішнього контролю за поведінкою людини, і з цією метою удосконалюються правові системи: романо-германська, англо-американська, де метою стимулу є активна участь

громадян у підтримці правопорядку (наприклад, заохочуються їх повідомлення про вчинені правопорушення до органів поліції). В таких умовах поліція змушена негайно реагувати на кожне правопорушення, яке підлягає обов'язковій реєстрації, чого не спостерігається в ісламських країнах. Проте кримінологічна обстановка в західних правових системах на порядок сприятливіша, ніж у неісламських державах. Отож, причина полягає не в роботі поліції, а в системі ісламських цінностей [2, с. 268].

Мусульманське право вирізняється особливим взаємозв'язком норм права, правосвідомості і поведінки. Правова норма сприймається віруючими як вираження уявлень про належне і справедливе, що зумовлює готовність підпорядкувати свою поведінку даному правилу. Іслам направлений на внутрішній світ мусульманина, постійно орієнтуючи його на те, що всі його вчинки відкриті перед Всевишнім і покарання за проступки в майбутньому житті невідворотне. Таким чином, іслам спочатку блокує злочинні наміри, що виникають в думках мусульманина [3, с. 8]. Ісламська релігійна традиція має суперечливий характер: вона загалом знижує криміногенний потенціал особистості і суспільства, але за певних умов підвищує рівень соціальної напруженості. Це є відповіддю ісламського співтовариства на соціальну несправедливість [2, с. 268].

Ми солідарні з І. М. Клеймьоновим у тому, що:

– актуальним глобальним кримінальним проектом є організація «нових революцій». Такі перевороти пов'язані з порушенням національного, а часто і міжнародного кримінального законодавства. Закономірно вони можуть включатися в предмет порівняльної (міжнародної) кримінології;

– організатори «нових революцій» вміло використовують соціально-економічні і політичні протиріччя для радикалізації настроїв населення. Саме на цьому тлі підтримку знаходять екстремістські організації;

– революційні події в країнах ісламського світу дають всім державам урок безвідповідальної соціальної та кримінальної політики, де на тлі масової бідності і безробіття процвітають корупція, протекціонізм, спостерігається величезна прірва між багатими і бідними, де влада зрощується з бізнесом і заохочується економічна злочинність, а інтереси олігархії ставляться вище суспільного миру і злагоди;

– типовий сценарій багатьох революцій включає в себе наступні кримінальні (з позицій національного і міжнародного кримінального права) технології: а) організацію інформаційної війни; б) вербування лідерів і активних учасників опозиційних партій і рухів західними службами; в) фінансову, організаційну та військову підтримку екстремістів на території незалежних держав; г) висновок негласних альянсів спецслужб держав, що входять в блок НАТО, з

екстремістськими і терористичними організаціями; г) підбурювання до вчинення протиправних дій і управління натовпом у масових заворушеннях шляхом застосування мережевих технологій; д) використання найманців, які переводять соціальні конфлікти в «гарячу стадію»; е) підміна правових норм поняттями політичної доцільності і виправдання злочинних дій «опозиції»; є) захоплення чужої власності, активів; ж) вчинення злочинів проти миру та безпеки людства; з) залучення населення в бандитизм і мародерство; и) створення нових плацдармів для реалізації стратегічних планів руйнування національних держав. Сценарій потенційно динамічний, він коригується, доповнюється, змінюється залежно від особливостей соціально-політичної та кримінологічної ситуації в певному регіоні або державі – «мішені» глобального кримінального проєкту [2, с. 272–273].

Як результат, злочинне підґрунтя багатьох революцій диктує необхідність глибокого кримінологічного аналізу досліджуваної проблеми на національному рівні, адже подібні процеси призводять до неправних і трагічних наслідків, суспільних потрясінь для багатьох народів, що відчули на собі їхню дію. Такі експерименти відкритого чи таємного втручання та протистояння є грубим порушенням прав людини, адже право народу на повстання проти злочинних проявів влади ніхто не відміняв. Досить важливим є усякий спротив зовнішньому втручанню в життя національних держав державами-сателітами і гегемонами, які є лідерами прогресивного розвитку та намагаються усіляко поглинути суверенітет незалежних держав, а національні правові системи у будь-який можливий спосіб переформатувати та підлаштувати на свій лад. Звідси, система міжнародного права повинна докорінно видозмінюватись у напрямку протистояння екстремістським проявам з крайніми радикалістськими течіями. Сила держави у її міцності та стійкості, у збройних силах, національній єдності, самобутності, бажанні підставити плече товаришу у скрутний час випробувань. Власне, ці та багато інших важливих якостей мають пропагуватись на внутрішньодержавному рівні. Треба винести уроки з двох великих революцій в історії незалежної України, заради недопущення подібних у майбутньому.

Насамкінець слід сказати, що динамічний розвиток суспільних відносин значно прискорив впровадження інноваційних технологій та наукових напрацювань у повсякденному житті, чим ознаменував суттєве покращення комфортності проживання на Землі. Саме тому слід піти шляхом залучення висококваліфікованих спеціалістів з інших галузей знань для видання спільних наукових праць. Інтенсивність розвитку кримінології поступається багатьом наукам, адже фахових кримінологів у нашій державі не так вже й багато. Її роль належним чином ще не оцінена, передусім політикумом. Головним же завданням

кримінологічної науки є попередження та недопущення розповсюдження злочинності, викорінення її як соціального явища. В окремих випадках, коли влада не спроможна змінити ситуацію на краще, треба продемонструвати силу і міць армії, правоохоронних органів чи проявити власну гідність у добровільній і законній передачі влади лідерам, які сформувались на загальнодержавному рівні та здатні взяти управління державними процесами на себе.

Література:

1. Ашкерев А. Исламские революции. URL: <http://www.rus-obr.ru/opinions/9439>.

2. Клеймёнов И. М. Цветные революции в контексте сравнительной криминологии. Вестник Омского университета. Серия: Право. 2015. № 2 (43). С. 266–274.

3. Кангезов М. Р. Институт преступления и наказания в исламском праве : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Краснодар, 2010.

ПРАВА ЖІНОК У СТАРОДАВНІЙ ГРЕЦІЇ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ

Голубош Г. В.

студентка 3 курсу

Рівненського фахового коледжу

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

Захарчук В. М.

спеціаліст вищої категорії, викладач методист,

викладач юридичних дисциплін Рівненського фахового коледжу

Національного університету біоресурсів

і природокористування України

м. Рівне, Україна

За словами класика, жінки творять історію, хоча вона запам'ятовує переважно імена чоловіків. Еріх Фромм писав: «Коли ми розмірковуємо про індійську, єгипетську або грецьку чи іудео-християнську і мусульманську релігію, ми потрапляємо в серце патріархального світу з його чоловічими божествами, над якими панує один верховний бог». І таким богом у Стародавній Греції, безперечно, вважали чоловіка.